

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D3/1/Y.T.-00/4

Karar Sayısı : 00-25/260-142

Karar Tarihi : 04.07.2000

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan: Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU.

Üyeler : Dr. Kemal EROL (İkinci Başkan), Mehmet Zeki UZUN, Sadık KUTLU, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, A.Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER.

B- BİLDİRİMDE BULUNANLAR:- Mepa Meşrubat Pazarlama Dağıtım ve Ticaret A.Ş. (MEPA)

- Meda Meşrubat Dağıtım ve Ticaret A.Ş. (MEDA)
- Özdağ Dağıtım Pazarlama İthalat İhracat A.Ş. (ÖZDAĞ)
- Özpa Pazarlama ve Ticaret A.Ş. (ÖZPA)

- C- TARAFLAR** : - Mepa Meşrubat Pazarlama Dağıtım ve Ticaret A.Ş.
Dereçi Değirmenbahçe Cad. No: 30 34530 Yenibosna/İST.
- Meda Meşrubat Dağıtım ve Ticaret A.Ş.
Esenboğa Yolu 18. Km. 06150 ANKARA
 - Özdağ Dağıtım Pazarlama İthalat İhracat A.Ş.
Üniversite Cad. No: 66 35100 Bornova/İZMİR
 - Özpa Pazarlama ve Ticaret A.Ş.
Üniversite Cad. No: 66 351000 Bornova/İZMİR
 - Bayiler ve Satış Noktaları

D- DOSYA KONUSU : Türkiye Coca Cola grubunun ana dağıtım firmaları olan Mepa Meşrubat Pazarlama Dağıtım ve Ticaret A.Ş. (MEPA), Meda Meşrubat Dağıtım ve Ticaret A.Ş. (MEDA), Özdağ Dağıtım Pazarlama İthalat İhracat A.Ş. (ÖZDAĞ), Öz-Pa Pazarlama ve Ticaret A.Ş. (ÖZPA)'nın; başvuru döneminde yürürlükte olan dağıtım ve satınalma anlaşmaları için Kanun'un 5 ve 10 uncu maddeleri çerçevesinde, Kanun'un 4 üncü maddesi hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulmasına ilişkin "Bireysel Muafiyet" başvurusu ve söz konusu bu anlaşmaların yerine yürürlüğe girecek olan ve 1997/3 ve 1997/4 sayılı Grup Muafiyet Tebliğlerine uygun olduğu belirtilen yeni dağıtım ve satınalma anlaşmaları için Kanun'un 8 inci maddesi çerçevesinde, Kanun'un 4 ve 6 ncı maddelerine aykırı olmadıklarına ilişkin "menfi tespit" talebi.

E- RAPORTÖRLER: Yaşar TEKDEMİR, Onur Yelda TOY.

F- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ : - Eski dağıtım ve satınalma anlaşmalarının yerine yürürlüğe giren yeni dağıtım ve satınalma anlaşmalarının, 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesine aykırı hükümler içermeleri nedeniyle tarafların "menfi tespit" taleplerinin reddinin gerektiği,

- MEPA, MEDA, ÖZDAĞ ve ÖZPA ile bayiler arasında yapılan "Bayilik Sözleşmesi"nin, bu sözleşmenin eki niteliğindeki "Bölge Bayilik Tanım Belgesi"nde yer alan "Bayi bu maddede belirtilen bölge dışına satış yapamaz ifadesinin kaldırılması halinde 1997/3 nolu "Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" ile uyumlu olacağı, MEPA, MEDA, ÖZDAĞ ve ÖZPA ile bu firmalar tarafından atanan herhangi bir bayinin bölgesi dışında faaliyet gösteren perakendeci teşebbüsler arasında yapılan "Satış Miktarına Bağlı Süreli/ Zaman Süreli Direkt Satış Noktası Sözleşmesi"nin 1997/4 nolu "Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" kapsamında olduğu.

G- DOSYA EVRELERİ:

1. Kurum kayıtlarına 05.05.1998 tarih, 1122 sayı ile intikal eden menfi tespit talebi üzerine Kanun'un 8'inci maddesi çerçevesinde yapılan inceleme sonucu hazırlanan 23.06.2000 tarih, D3/1/Y.T-00/4 sayılı Menfi Tespit/Muafiyet Ön İnceleme Raporu, 29.06.2000 tarih, REK.0.07.00.00/52 sayılı başkanlık önergesi ile 00-25 sayılı Kurul toplantı gündeminde görüşülerek karara bağlanmıştır.

H- İNCELEME ve DEĞERLENDİRME:

2. **İLGİLİ ÜRÜN PAZARI:** Anlaşma konusu ürünlerin gazlı alkolsüz içecek ve meyve suları olması nedeniyle, "bu ürünlerin toptan dağıtım ve perakende satış hizmetleri", ilgili ürün pazarı olarak belirlenmiştir.

3. **İLGİLİ COĞRAFİ PAZAR:** 1997/1 sayılı Tebliğ'in 4'üncü maddesindeki tanımın ışığında ilgili coğrafi pazar "Türkiye Cumhuriyeti sınırları" olarak belirlenmiştir.

4. **TESPİTLER:** Coca Cola dağıtım şirketleri MEPA, MEDA, ÖZDAĞ ve ÖZPA'nın toptancı teşebbüslerle yaptıkları "Bayilik Sözleşmesi"nin, bayilerin ticaret özgürlüklerini kısıtlayan aşağıdaki hükümleri içerdiği tespit edilmiştir:

- Anlaşma konusu ürünleri sadece Şirket'ten satın almak,
- Bir başka firma tarafından üretilen, dağıtılan, veya ileride üretilecek yahut dağıtılacak olan herhangi bir meşrubat, meyva suyu, meyva nektarı, buzlu çay ve sair alkolsüz içecek türünü işyerinde asla bulundurmamak ve satmamak,
- Anlaşmanın tarafları arasında bayinin aylar itibariyle veya yıllık toplam olarak en az ne miktarda ürün alacağını belirleyen bir "En Az Ürün Alım Protokolü" bağlanmış ise, satışları kendi işyeri ve işletmesinde yapmak ve bölgesindeki satış noktalarına yaptırmak üzere Şirket'ten bu belgede düzenlenmiş zaman dilimlerine göre asgari olarak tespit edilmiş olan miktarı satın almak,

- Şirket'in vereceği her tür ambalajdaki tüm ürünlerden bir haftalık satış miktarına yetecek kadarını stoklarında buldurmak,
 - Şirket'in tespit ettiği veya uyguladığı satış ve pazarlama stratejilerini promosyon, reklam, tanzim/teşhir faaliyetlerini uygulamak.
5. Bağımsız birer tacir niteliğinde olan anlaşma taraflarının yukarıda sayılan maddeler çerçevesinde ticaret özgürlüklerinin kısıtlanmasına paralel olarak, sözleşmenin içerdiği, coğrafi pazarın ve müşterilerin paylaşılmasına ilişkin hükümlerle, bayilerin anlaşma konusu ürünleri veya benzerlerini üçüncü kişi ya da firmalardan hiçbir şekilde almayacaklarını, rakip firmaların ürettikleri rakip ürünleri iş yerlerinde buldurmayacaklarını, bunların satışını ve distribütörlüğünü yapmayacaklarını hükme bağlayan maddeler 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesine aykırıdır. Bu nedenle aynı Kanun'un 8 inci maddesi çerçevesinde bu anlaşmaya menfi tespit verilmesi mümkün değildir.
6. 4054 sayılı Kanun'un 5 inci maddesine dayanılarak çıkarılan 1997/3 nolu "Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği"nin 2 nci maddesinde; yalnız iki teşebbüsün taraf olduğu, bir tarafın belirli malları ülkenin tamamında veya belirlenmiş bir bölümünde yeniden satmak amacıyla yalnızca diğer tarafa sağlamayı kabul ettiği anlaşmalar tek elden dağıtım anlaşmaları olarak nitelendirilmektedir. İncelenen "Bayilik Sözleşmesi" bu tanımın unsurları açısından değerlendirildiğinde şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır;
- Bir tek elden dağıtım anlaşmasına sadece iki teşebbüs taraf olmalıdır. Coca Cola dağıtım şirketleri 494 adet teşebbüs ile, ayrı ayrı, ancak aynı standart form ve içerikte yaptığı paralel anlaşmalarla dağıtım ağını oluşturmaktadır. Bu anlaşmalar, anlaşmaların bir tarafında Coca Cola dağıtım şirketlerinden biri, diğer tarafında ise bir bayi olmak üzere iki ayrı teşebbüs arasında gerçekleşmektedir.
 - Tek elden dağıtım anlaşmalarında; dağıtıcıya anlaşmaya konu olan malların tek satıcısı olma hakkının verildiği bir bölge belirlenmelidir. Bayilik sözleşmesinin 1 inci maddesinin 2 nci fıkrası ile Cola Cola, dağıtım şirketleri bayileri arasında böyle bir bölgesel ayrıma gitmektedir.
 - Tek elden dağıtım anlaşmalarının konusunu "belli bir takım mallar" oluşturur. İncelenen bayilik sözleşmesinin 1 inci maddesinin 1 inci fıkrasında sözleşme konusu ürünler, birer birer markalarıyla ve ambalajlarıyla sayılarak, "belli" hale getirilmiştir.
 - Tek elden dağıtım anlaşmalarında sağlayıcı, ürünlerini, dağıtıcıya bunları yeniden satması için arz eder. Yeniden satış kavramı, dağıtıcı tarafından, mal üzerinde malın ticari kimliğini değiştirecek bir işlem yapılmaksızın perakende ve toptan satışını kapsar. İncelenen sözleşme, sözleşme konusu ürünlerin toptan satış aşamasını düzenlemeye yönelik olup bayiler dağıtımını yaptıkları ürünler üzerinde herhangi bir işleme girişmemektedirler.
7. Yapılan bu değerlendirme sonucunda söz konusu anlaşmanın bir tek elden dağıtım anlaşması niteliğinde olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Sözleşme maddeleri 1997/3 sayılı Tebliğ'e göre değerlendirildiğinde, biri dışında bu maddelerin genel olarak bu tebliğe uygun hükümler içerdiği görülmüştür.

8. İncelenen bayilik sözleşmesinin eki ve ayrılmaz bir parçası niteliğindeki “Bölge Tanım Belgesi”nde “Bayi bu maddede belirtilen bölge dışına satış yapamaz;...” denilmektedir. Aktif satış faaliyetleri müşteri arama, reklam yapma, şube ve dağıtım deposu kurma gibi bir müşteri kitlesi oluşturmaya ve satışları artırmaya yönelik faaliyetleri içermekte olup bu tür faaliyetlerin sağlayıcı tarafından yasaklanması veya izne bağlanmasına 1997/3 sayılı Tebliğ’in 3’üncü maddesinin (b-3) bendi çerçevesinde olanak sağlanmaktadır. Ancak bir dağıtıcının, kendisine tahsis edilmiş bölge dışından gelen talepleri bu bölgede herhangi bir reklam ya da promosyon faaliyetine girişmeksizin karşılaması şeklinde tanımlanabilecek pasif satış faaliyetleri yasaklanamaz. Yukarıda belirtildiği üzere “Bölge Tanım Belgesi”nde yer verilen “Bayi bu maddede belirtilen bölge dışına satış yapamaz.” şeklindeki düzenleme, bayilerin pasif satış yapmalarını engellemek amaçlı kullanılabileceğinden, bu ifadenin kaldırılmasının, anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanabilmesi için gerekli olduğu kanaatine ulaşılmıştır.
9. 1997/3 sayılı Tebliğ’in grup muafiyeti kapsamı dışında kalan durumları düzenleyen 4 üncü maddesinin (a) ve (b) bentlerine göre, tarafların her ikisinin de aynı veya eş sayılan malların üreticisi olarak karşılıklı veya tek taraflı tek elden dağıtım anlaşması yapmış olmaları, muafiyet almalarını engellemektedir. 1997/3 sayılı Tebliğ’in 5 inci maddesinde ise, “4 üncü maddenin (a) ve (b) bentlerinde anılan malların anlaşmanın taraflarından birine bağlantılı bir teşebbüs tarafından üretilmesi halinde de 4 üncü madde uygulanır.” denilmektedir. Bu bendler çerçevesinde yapılan değerlendirmede, anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanmasını engelleyen herhangi bir unsur ya da durumun bulunmadığı belirlenmiştir.
10. 1997/3 sayılı Tebliğ’in 4 üncü maddesinin (c) ve (d) bentlerinde, paralel ticaretin engellenmesi ve dağıtıcıya mutlak bölgesel koruma sağlanması, anlaşmanın grup muafiyeti kapsamı dışında kalmasını gerektiren nedenlerden sayılmıştır. Söz konusu anlaşmada bayileri kendi bölgelerindeki bağımsız alıcılara mal vermekten alıkoyan herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Aksine sözleşmenin 8 inci maddesinde ve 6 ncı maddesinin (5b) ve (6a) bendlerinde yer alan düzenlemeler ile bağımsız alıcılara da tedarikte bulunulması zorunlu kılınmış ve kullanıcıların gerek anlaşma konusu bölgede, gerekse bu bölge dışında anlaşma konusu ürünleri alternatif temin kaynaklarından elde etmeleri kolaylaştırılmıştır. Bu nedenlerle 1997/3 sayılı Tebliğ’in söz konusu bendleri anlamında herhangi bir uyumsuzluğun ortaya çıkmadığı kanaatine ulaşılmıştır.
11. İncelenen "Satış Noktası Sözleşmeleri"nin 1 inci maddesinin içerdiği; bayilerin anlaşma konusu ürünleri veya benzerlerini üçüncü kişi ya da firmalardan hiçbir şekilde almayacaklarına, rakip firmaların ürettikleri rakip ürünleri iş yerlerinde bulundurmayacaklarına, bunların satışını yapmayacaklarına ilişkin hükümler 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 4 üncü maddesine aykırıdır. Bu nedenle aynı Kanun’un 8 inci maddesi çerçevesinde bu anlaşmalara menfi tespit verilmesi mümkün değildir.

12.4054 sayılı Kanun'un 5 inci maddesine dayanılarak çıkarılan 1997/4 sayılı "Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği"nin 2 nci maddesinde; birisi yeniden satıcı diğeri sağlayıcı olmak üzere, yalnız iki teşebbüsün taraf olduğu ve anlaşmada belirtilen malları yeniden satmak amacıyla sadece sağlayıcıdan ve onunla bağlantılı bir teşebbüsten ya da sağlayıcının mallarını satma görevi verdiği başka bir teşebbüsten satın alma konusunda yapılan anlaşmalar, tek elden satın alma anlaşmaları olarak nitelendirilmiştir. İncelenen sözleşmeler bu tanımın unsurları açısından değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

- Bir tek elden satın alma anlaşmasına sadece iki teşebbüs taraf olmalıdır. MEDA, MEPA, ÖZDAĞ ve ÖZPA perakende düzeyde faaliyet gösteren teşebbüslerle ayrı ayrı ancak aynı standart form ve içerikte yaptığı anlaşmalarla dağıtım ağının perakende aşamasını düzenlemektedir. Böylelikle bu anlaşmaların herbirine biri yukarıda belirtilen Coca-Cola dağıtım şirketlerinden, diğeri ise bir perakendeci teşebbüs olmak üzere iki ayrı teşebbüs taraf olmaktadır.
- Tek elden satın alma anlaşmalarının konusunu "anlaşmada belirtilen mallar" oluşturur. İncelenen sözleşmelerde anlaşma konusu malların neler olduğu ayrıntılarıyla ve markalarıyla birlikte belirtilmiş ve "ürün" başlığı altında tanımlanmıştır.
- Bir satın alma münhasırlığı bulunmalı ve bu münhasırlık mutlak olmalıdır. Direkt satış noktası sözleşmelerinde sözleşmelerin yukarıda ifade edilmiş olan birinci maddesinde belirtildiği üzere münhasırlık, yeniden satıcının şirketin dağıtımını yaptığı ürünleri Şirket'ten alması koşuluyla sağlanmıştır. Bayilik bölgesi direkt satış noktası sözleşmelerinin 1 inci maddesinde de bu hükme aynen yer verilmiş olmakla beraber, aynı sözleşmenin 2 nci ve 8 inci maddelerinden, 1997/4 sayılı Tebliğ'in 2nci maddesinde yer alan "...anlaşmada belirtilen malları... sağlayıcının mallarını satma görevi verdiği başka bir teşebbüsten satın alma konusunda yapılan anlaşmalar..." şeklindeki ifadeye uygun olarak satış noktalarının ilgili ürünleri Şirket'ten değil, Şirket'in o bölge için görevlendirdiği bayisinden alacakları anlaşılmaktadır. Münhasırlığın varlığının yanısıra mutlaklığı da üzerinde durulması gereken unsurlardan biridir. İncelenen anlaşmalarda mutlak münhasırlığın aksine bir hüküm bulunmamakta ve anlaşmaların 1 inci maddesinin lafzı işletmenin ilgili ürünlerin tamamını Şirket'ten alması gerektiğini düşündürmektedir.
- Tek elden satın alma anlaşmalarında sağlayıcı, ürünlerini, dağıtıcıya bunları yeniden satması için arz eder. Perakende ve toptan satışlar yeniden satış kavramının içinde değerlendirilmektedir. İncelenen anlaşmalar ilgili ürünlerin perakende düzeyde satışını içermektedir.

13.Yapılan bu değerlendirme sonucunda söz konusu anlaşmanın bir tek elden satın alma anlaşması niteliğinde olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Sözleşme maddeleri 1997/4 sayılı Tebliğ'e göre değerlendirildiğinde; bu maddelerin genel olarak bu tebliğe aykırı veya tebliğin izin vermediği hükümler içermedikleri görülmüştür. Bununla birlikte anlaşmanın bazı maddelerinin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

14. 1997/4 sayılı Tebliğ'in grup muafiyeti kapsamı dışında kalan durumları düzenleyen 4 üncü maddesinin (a) ve (b) bentlerine göre, tarafların her ikisinin de aynı veya eş sayılan malların üreticisi olarak, karşılıklı veya tek taraflı tek elden dağıtım anlaşması yapmış olmaları muafiyet almalarını engellemektedir. 1997/4 sayılı Tebliğ'in 5 inci maddesinde ise, "4 üncü maddenin (a) ve (b) bentlerinde anılan malların anlaşmanın taraflarından birine bağlantılı bir teşebbüs tarafından üretilmesi halinde de 4 üncü madde uygulanır." denilmektedir. Bu bendler çerçevesinde yapılan değerlendirmede anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanmasını engelleyen herhangi bir unsur ya da durumun bulunmadığı belirlenmiştir.
15. 1997/4 sayılı Tebliğ'in 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (c) bendine göre tek elden satın alma yükümlülüğünün, nitelikleri ve ticari teamül gereğince aralarında bir bağlantı olmayan, iki veya daha fazla mallar için getirilmiş olması anlaşmanın grup muafiyeti kapsamında değerlendirilmesini engellemektedir. İncelenen anlaşmaların konusunu oluşturan malların hem ticari açıdan hem de ticarete kullanımı açısından birbirleriyle ilişkili oldukları düşünülmektedir. Bu mallar dağıtım kanallarının her aşamasında genellikle bir arada pazarlanmakta ve tüketiciye de aynı ürün yelpazesi içinde sunulmaktadır.
16. İncelenen sözleşmelerin 12inci maddesinde anlaşmaların süresinin 5 yılı geçmeyecek olmasının hükme bağlanması, 1997/4 sayılı Tebliğ'in 4üncü maddesinin 1inci fıkrasının (d) bendi uyarınca sözleşmenin grup muafiyeti kapsamında değerlendirilmesini gerektirmektedir.

İ- SONUÇ:

17. Yapılan değerlendirmeler ışığında,

Eski dağıtım ve satınalma anlaşmalarının yerine yürürlüğe giren ve 4054 sayılı Kanun'un 8 inci maddesi çerçevesinde menfi tespit talep edilen yeni dağıtım ve satınalma anlaşmalarına, bu Kanun'un 4 üncü maddesine aykırı hükümler içermeleri nedeniyle, menfi tespit belgesi verilemeyeceğine,

MEPA, MEDA, ÖZPA ve ÖZDAĞ ile bayiler arasında yapılan "Bayilik Sözleşmesi"nin, bu sözleşmenin eki niteliğindeki "Bayilik Bölge Tanım Belgesi"nde yer alan "Bayi bu maddede belirtilen bölge dışına satış yapamaz ." ifadesinin kaldırılması halinde 1997/3 sayılı "Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" kapsamında grup muafiyetinden yararlanabileceğine,

Öngörülen bu uyarılmanın yerine getirilebilmesi için, kararın tebliğinden itibaren taraflara 45 gün süre verilmesine ve bu süre içinde aykırılığın giderildiğinin Kurumumuza tesvik edilmesine, aksi takdirde anlaşmaların 4054 sayılı Kanun'un 56'ncı maddesi uyarınca geçersiz sayılacağına, öngörülen düzeltmeler yapılmadan uygulamaya devam edilmesi halinde haklarında soruşturma açılacağına ve 16 ncı ve 17 nci maddeler uyarınca işlem yapılacağına ilgili taraflara bildirilmesine,

MEPA, MEDA, ÖZPA ve ÖZDAĞ ile bu firmalar tarafından atanan herhangi bir bayinin bölgesi dışında faaliyet gösteren perakendeci teşebbüsler arasında yapılan "Satış Miktarına Bağlı Süreli/Zaman Süreli Direkt Satış Noktası Sözleşmesi"nin 1997/4 sayılı "Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" kapsamında sağlanan muafiyetten yararlandığına,

MEPA, MEDA, ÖZPA ve ÖZDAĞ ile bu firmaların atadıkları bayilerin bölgelerinde faaliyet göstermekte olan perakendeci teşebbüsler arasında yapılan "Bayilik Bölgesi Miktarına Bağlı Süreli/Zaman Süreli Direkt Satış Noktası Sözleşmesi"nin 1997/4 nolu "Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" kapsamında sağlanan muafiyetten yararlandığına,

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.